

**GÜNÜMÜZE KADAR Y İLE T RME VE GEL İT RMELE RLE B Ç MLENM
GELENEKSEL Ç MEKÂN MOB LYASI “KOTATSU”**

İknur YÜKSEL*

Özet

Geleneksel Japon evinde pi rme ve ısınma amacıyla kullanılan Japon oca ı “irori”, zaman içinde ısınma i leviyle öne çıkıp masa kullanımıyla birle erek günümüzün “kotatsu” olarak bilinen ısınma ihtiyacını da kar ılayan masa kullanımına dönü mü tür.

Bu çalı mada, kotatsu'nun tarihsel süreç içindeki geli imi incelenerek günümüzde kaybolmakta olan geleneksel kullanımların iyile tirilerek güncellenebilmesi konusunda “kotatsu”nun örnek olabilece i dü ünülmü tür ve bu nedenle incelenmi tir.

Anahtar kelimeler: Japonya, kotatsu, geleneksel, inovasyon, mobilya

**THE PRESENT OPTIMIZATION AND IMPROVEMENTS FORMED
TRADITIONAL INTERIOR FURNITURE “KOTATSU”**

Abstract

Traditional Japanese home cooking and heating is used for the purposes of Japanese quarry "irori", over time, the use of heating function with combined stepping desk known as today's "kotatsu" meets the need for a table has evolved into the use of warming.

In this study, the development in the historical process of the kotatsu can be determined by examining the traditional use of fading today is improving "kotatsu" is presumed to be an instance of updating and therefore were studied.

Key words: Japanese, kotatsu, traditional, innovation, furniture

---

* stanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Mühendislik ve Do a Bilimleri Fakültesi, Mimarlık Bölümü, stanbul, Türkiye. E-mail: ilknur.yuksel@izu.edu.tr, 0532 596 86 53

G R

insanın yaşamını sürdürebilmek için kaçınılmaz biçimde ate e ba ımlı oldu u çağlardan gelen bir davranışla hemen hemen tüm toplumlarda ate e ve yandı ı yere özel bir anlam yüklenmiştir. Mekân içindeki bir e ya ya da yapı elemanı olarak ocak; insanın ate i korumak ve sürekliliğini sağlamak için verdiği çabanın sonucunda ortaya çıkmıştır.¹ (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, “Ocak”, yem yayınları, cilt: 3: 1360)

Tüm toplumların çekirdeğini oluşturan aile, ailenin sembolü ev, evin sembolü ocak olmuştur.² (Yünkül, 2005: 5) Geleneksel Japon evindeki ocak; “irori”dir. Geleneksel Japon evinde birincil piirme ve ısınma yöntemi³ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) olan “irori”, yeri evin merkezi olan, sürekli yanan kömür ateşidir.⁴ (Locher, 2013) (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) (ekil 1)

ekil 1. Geleneksel Japon evindeki geleneksel ocak; “irori”⁵ (Matsushika, 2004: 25)

Muromachi döneminde (1336-1573⁶ (https://en.wikipedia.org/wiki/Muromachi_period)), piirme ve ısıtmada kullanılan “irori”de yapılan iyileştirme ve geliştirmelerle günümüzde

¹ Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, “Ocak”, yem yayınları, cilt: 3, ISBN: 975-7438-51-0 (Takım), 975-7438-54-5 (3.cilt), s: 1360

² Ayşe Yünkül, 2005 “Elazığ Evleri”, Y.Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Türk- İslam Sanatları Tarihi Bilim Dalı, Elazığ, s: 5

³ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁴ Mira Locher, 2013 “Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)”, Tuttle Publishing. <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁵ Satsuki Matsushika, 2004 “Comparative Study of the Structure of Traditional Timber Housing in Turkey and Japan”, A Thesis Submitted to the Graduate School of Natural and Applied Sciences of the Middle East Technical University, In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Science in Building Science in the Department of Architecture, s: 25

⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Muromachi_period

“kotatsu”⁷ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) olarak bilinen kullanıma varacak olan ilk geli meleri görmeye ba lıyoruz.

Geleneksel Japon evine özgü bir kullanım olan “kotatsu”, masa kullanımı ile birlikte ısınma i levini de kar ılayan masa ile birlikte ısıtıcının bir arada oldu u, bir iç mekân mobilyasıdır.⁸ (Gill, R. D., 2004: 567)

Kotatsu, üzerine ilte ya da a ır bir battaniye serilerek ısıtmanın masanın üzerine örtülen yorgan altından sa landı ı, bunun için masanın altında yerle ik bir ısı kayna ı olan⁹ (J. McMillan, 1996: 3) ah aptan yapılmı alçak bir masadır.

Kotatsu’nun masa kullanımını dı nda yüklendi i di er i lev ısıtma olmu tur.

Bu çalı mada, geleneksel bir kullanıma dönü en kotatsunun geli tirme ve iyile tirmelerle günümüz iç mekân mobilyasına dönü ümü ve halen güncel olan kullanımını incelenecektir.

Çalı mada izlenen yöntem; kotatsu; tarihi geli im süreci üzerinden ele alınarak incelenmi tir.

Geleneksel Japon evinde ısınma konusunda kotatsu’dan evvel, seyyar hibachi ve anka gibi ta nabilir sıcak kömür hazneleri biçiminde seyyar ısıtma elemanları vardı. Hibachi; ellerin, anka ise; ayakların ısınması için kullanılırdı. Ayrıca evin merkezinde yerini alan geleneksel ocak; irori de, pi irme i levi yanında ısınma i levini de kar ılamaktaydı.

Zaman içinde hibachi’nin ısınmada yetersiz yönü ile avantajlı yanı olan ta nabilir özelli inin, irori’de biçimlenmeye ba layan yeni i levi de destekler biçimde bir araya gelmeye ba ladı nı görülür. Kotatsu, geleneksel Japon oca ı; **irori** ile yata ı veya ayakları ısıtmakta kullanılan sıcak kömür haznesi; **anka**’nın geli tirilmi bir tipidir, ancak onlardan daha sıcak bir kullanımdır.¹⁰ (Hanley, 1997: 61, 62)

Kotatsu’dan evvel, **8. yy Nara dönemindeki (MS 710-745**¹¹ (https://en.wikipedia.org/wiki/Nara_period)) ısıtıcı formu; üstü açık kömür mangalı;¹² (Doi,

⁷ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁸ Gill, R. D., 2004 “Topsy-turvy 1585”, Paraverse Press, s: 567

⁹ Charles J. McMillan, 1996 “The Japanese Industrial System”, Walter de Gruyter, ISBN 3-11-015087-5, Berlin, s: 3

¹⁰ Susan B. Hanley, 1997 “Everyday Things in Premodern Japan: The Hidden Legacy of Material Culture”, University of California Press, s: 61, 62

¹¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Nara_period (14.03. 2017)

¹² Schun Doi, 2014 “The Naturalisation Process of the Japanese Loanwords Found in the Oxford English Dictionary”, English Studies, Vol. 95, No. 6, s: 693 (674–699); Susan B. Hanley, 1997 “Everyday Things in Premodern Japan: The Hidden Legacy of Material Culture”, University of California Press, s: 61, 62.

2014: 693) (Hanley, 1997: 61, 62) ta inabilir bir ısıtıcı olan¹³ (Ohnuki-Tierney, 1994: 65) “hibachi” idi. Hibachi’nin ancak yakınında ısınabilir, uzakla tıka so ur.¹⁴ (Nesbitt, 2007: 128) Bu nedenle yalnız eller ısınabilir. Isı kayna ı geni çömlek kap içindeki kömür ile sa lanır.¹⁵ (Kaylor ve Kaylor, 2007: 71) Bu nedenle haznesi yangına kar ı dayanıklı olması için metal olmalıydı, (ekil 2) ancak **Edo veya Tokugawa dönemi (1616-1868)**¹⁶ (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “Japonya”, cilt: 12, s: 6060)) sonunda seramikten yapılabildi ve sıcak kar ısında yanmayan özellik kazandı.¹⁷ (Hanley, 1997: 61, 62) (ekil 3)

ekil 2. Edo veya Tokugawa döneminden daha önce ilkel bir “hibachi”, [Fukagawa Edo Müzesi](http://en.wikipedia.org/wiki/Hibachi)¹⁸ (http://en.wikipedia.org/wiki/Hibachi)

ekil 3. Porselenden yapılmı bir hibachi¹⁹ (http://en.wikipedia.org/wiki/Hibachi)

¹³ Emiko Ohnuki-Tierney, 1994 “Rice as Self: Japanese Identities through Time”, Princeton University Press, s: 65

¹⁴ Mariana Nesbitt, 2007 “Japanese Ancestral Practices: A Contextualized Teaching Tool on the Afterlife in the Local Church (Hibachi Theology)”, A Thesis Submitted for the degree of Master of Theology at the South African Theological Seminary, s: 128

¹⁵ Kaylor, L. Kaylor, P. (2007) Unto a Land That I Will Show You, Xulon Press, s: 71

¹⁶ Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “Japonya”, cilt: 12, s: 6060

¹⁷ Susan B. Hanley, 1997 “Everyday Things in Premodern Japan: The Hidden Legacy of Material Culture”, University of California Press, s: 61, 62

¹⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Hibachi

¹⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/Hibachi

Hibachi'nin ilk ne zaman kullanıldı ı bilinmemektedir. Ancak yazılı kayıtlar onun **Heian döneminde (MS 79-1185)** kullanımda oldu unu göstermektedir. Hibachi; geleneksel Japon ısıtma cihazıdır, Japonca “yanık”tan gelir. Yuvarlak, silindirik ya da kutu ekinde üstü açık toprak çömlekten bir kaptır, ısıya dayanıklı ve kömürden yanmayacak bir malzemeden yapılır ya da kömürden yanmayan bir malzeme ile kaplanırdı. Yanan kömürü muhafaza etmesi yanında yanmadan tutabilecek ekinde tasarlanmı tır. Japonya’da, metalin kullanılabilirli inin dü ük oldu u dönemlerde hibachi'nin erken dönemine ait formu; selvi a acından oyularak kil ile kaplanırdı. Hatta bu dönemde zanaatkârlar lake, altın varak ve di er tezyinatlarla dekoratif versiyonlarını da yaptılar. Ancak metal ve seramik gibi güçlü malzemelerden yapılmı olanları daha popüler oldu. Hibachi, tarihte en çok ısıtma için kullanıldı. Ancak II. Dünya Sava ı sırasında askerler tarafından çakmak ve ta nabilir soba olarak da kullanıldı. II. Dünya Sava ından önce tren istasyonlarının bekleme salonlarında yaygın olarak görülür ancak günümüzde yerini ya ısıtıcıları almı tır. Hibachi'nin geçmi te kalan bazı geleneksel kullanımları; çay seremonileri, büyük ma azalarda, kın “setsubun” gibi dı arıda yapılan festivallerde görülebilir. Samuray sınıfı ve aristokratlar arasında yaygın olarak kullanılan hibachi, yava yava nüfusun geneline yayılmı tır.²⁰ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Hibachi>)

Kotatsu'dan önce di er bir ısınma cihazı; anka'dır. Anka; di er adıyla ayak sobası; yata ı veya ayakları ısıtmakta kullanılan sıcak kömür haznesi'dir.²¹ (Hanley, 1997: 61, 62) Üst kısmında yer alan delikler ile dü ey kenarlarından biri açık olan geni ah ap bir kutudan olu ur. Bunun içinde yanar seramik ya da metalden bir kabın içinde kömür yanar. (ekil 4) Ayaklar sobanın üzerine konarak, bacaklara battaniye veya giysi örtülerek ısınılır. Benzer ayak sobaları Kuzey Almanya'da, Hollanda'da, ABD'de de kullanılmı tır.²² (http://en.wikipedia.org/wiki/Foot_stove)

²⁰ <http://en.wikipedia.org/wiki/Hibachi>

²¹ Susan B. Hanley, 1997 “Everyday Things in Premodern Japan: The Hidden Legacy of Material Culture”, University of California Press, s: 61, 62

²² http://en.wikipedia.org/wiki/Foot_stove

ekil 4. Anka²³ (<https://www.jappleng.com/culture/articles/jp-culture/406/what-is-the-kotatsu-and-horigotatsu>)

Japon ev ya amında, inanç sistemlerinin getirdi i az ile yetinme özelli i ve ülkenin yüzölçümünün küçüklü ü, sularla çevrili olma gibi co rafi sınırların getirdi i yer kısıtlılı ı gibi etmenler, Japonların mekânı çok amaçlı kullanımını gerektirmi tir. Bu da mekânda gerçekleştirilen eylemler için sabit donatı kullanımı yerine, ta nabilir donatı kullanılması ve bunların her mekânda bulunan dolaplarda saklanması, sadece kullanılacakları zaman çıkartılması kullanımını beraberinde getirmi tir.²⁴ (Nergiz, 2005: 104)

“Kotatsu”, Japonya’ya özgü geleneksel bir kullanım oldu undan Japonya’ya ait kültürel özellikler ta ır. Kotatsu’nun etrafında oturma; ba da kurarak yerdedir çünkü Japon kültüründe yerde oturulur.²⁵ (Locher, 2013) (Güvenç, 2010: 50) Bu nedenle geleneksel bir kullanım olan kotatsu da, yerde oturma eylemine göre biçimlenmi tir. Kotatsu’nun önemi; kı ın Japonya’nın sert ve so uk ikliminde geleneksel Japon evinde ısınmayı sa layan ve aileyi bu ısı kayna ı etrafında di er i levleri de gerçekleştirir eilde toplayan önemli iç bir mekân mobilyasıdır. Keza geleneksel Japon evinin odasında tek mobilya; ah ap alçak masadır²⁶ (Dodd ve Richmond, 2001: 40), bu masa kı ın kotatsu kullanımına sahiptir. Bu kullanım; çevresinde ailenin bir araya gelmesini ve ısınabilmesini sa lar. Japonya’da kı ın ısınabilmek zordur. Japonya’nın iklimi kı ın sert ve so uk²⁷ (Hee-Soo: 570) (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “japon”, cilt: 12, s: 6056) oldu undan ısınma odanın ısıtılması de il, ki inin ısınması eklindedir. Bu önemlidir çünkü “kotatsu”; bütün geli im evrelerinde so uk iklimde ısınabilme yakla ımı olan; mekânın de il ki inin ısınmasını sa layan yakla ımını hep sürdürmü tür.

Kotatsu’nun Tarihsel Geli im Süreci

²³ <https://www.jappleng.com/culture/articles/jp-culture/406/what-is-the-kotatsu-and-horigotatsu>

²⁴ Fatma Nergiz, 2005 “Minimalist Mekanların Tasarım özellikleri ve Görsel Niteliklerinin Mimarlı ın Bazı Temel Ö eleri Aracılı ıyla Konut Tipolojisi Kapsamında ncelenmesi”, Y.Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programı, stanbul, s: 104

²⁵ Mira Locher, 2013 “Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)”, Tuttle Publishing; Bozkurt Güvenç, 2010 “Japon Kültürü”, Boyut Yayıncılık, stanbul, ISBN: 978-975-23-0727-8, s: 50

²⁶ Jan Dodd, Simon Richmond. 2001 “The Rough Guide to Japan“, Rough Guides, s: 40

²⁷ Cemil Lee Hee-Soo, Tdv slam Ansiklopedisi, “Japonya”, cilt: 23, s: 570; Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “japon”, cilt: 12, s: 6056

Kotatsu'nun en erken evrelerinde; so uk havalarda irori'nin üzerine ah ap bir çerçeve yerle tirilip çerçevenin üzerine yorgan örtülerek bu örtünün altındaki sıcaklıkla irori'nin etrafında oturanların ayakları ısınırdı.²⁸ (Locher, 2013)

Geleneksel evde birincil pi irme ve ısınma yöntemi olan irori'de²⁹ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) pi irme eyleminin geli mesiyle bu eylemin getirdi i i levsel ihtiyaçların öne çıkmasıyla geleneksel ocak; irori'nin etrafında yemek yeme alanı olu mu tur. Bu alanın geli mesiyle oca ın etrafında bir oturma platformu olu mu tur. **14. yy'da irori'nin etrafındaki bu oturma platformunun yer almasıyla kotatsu'nun geli imi de birlikte ba lar. Zaman içinde ate kayna mın etrafındaki oturma alanı kalarak pi irme i levi tamamen ayrılıp**³⁰ (Buckley, 2009: 267) mutfaka gitmi tir.³¹ (Locher, 2013)

14. yy'da Muromachi döneminde (1333-1582³² (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, "Japonya", cilt: 12, s: 6060)) geleneksel Japon evindeki salon oca ı **"irori"**ye (ekil 5) bir oturma platformu eklenerek pi irme eylemiyle ili kili oturma alanı ayrıldı.³³ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>)

ekil 5. Irori'nin çevresinde olu an yemek yeme alanı³⁴ (Parramore ve Gong, 2012)

²⁸ Mira Locher, 2013 "Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)", Tuttle Publishing

²⁹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

³⁰ Sandra Buckley, 2009 "The Encyclopedia of Contemporary Japanese Culture", Taylor & Francis, s: 267

³¹ Mira Locher, 2013 "Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)", Tuttle Publishing

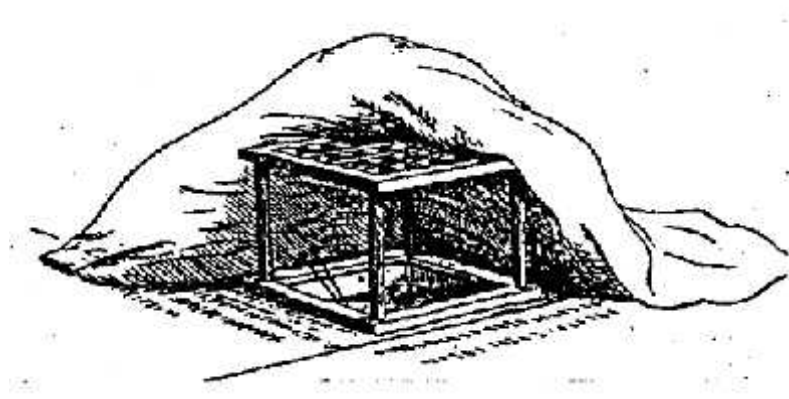
³² Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, "Japonya", cilt: 12, s: 6060

³³ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

³⁴ [Lisa Parramore](#), [Chadine Gong](#), 2012 "Japan Home: Inspirational Design Ideas (Google e-Kitap)", Tuttle Publishing

Kotatsu'nun erken dönemine ait “**hori-gotatsu**” olarak bilinen kullanımında, yaklaşık 40 cm derinli inde zemine gömme ekinde ocak olan “**irori**” etrafında oturulur, zeminden düşük kottaki oca a do ru, bacaklar sarkıtılarak³⁵ (Robin D. Gill, 2004: 567) ısınılır. Isı kayna ı, oturma düzleminden 40 cm a a ıdadır ve çevresinde sandalyede oturur gibi oturan insanların bacakları ısınır.³⁶ (Locher, 2013) Hori; hendek, ko; ate , tatsu; sıcak ayak anlamına gelir.³⁷ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) (ekil 6-8)

ekil 6. Isı kayna ının masanın altındaki çukurda oldu u kullanım; “hori-gotatsu”³⁸ (Erdemir, 1993: 54)

³⁵ Robin D. Gill, 2004 “Topsy-turvy 1585”, Paraverse Press, s: 567

³⁶ Mira Locher, 2013 “Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)”, Tuttle Publishing

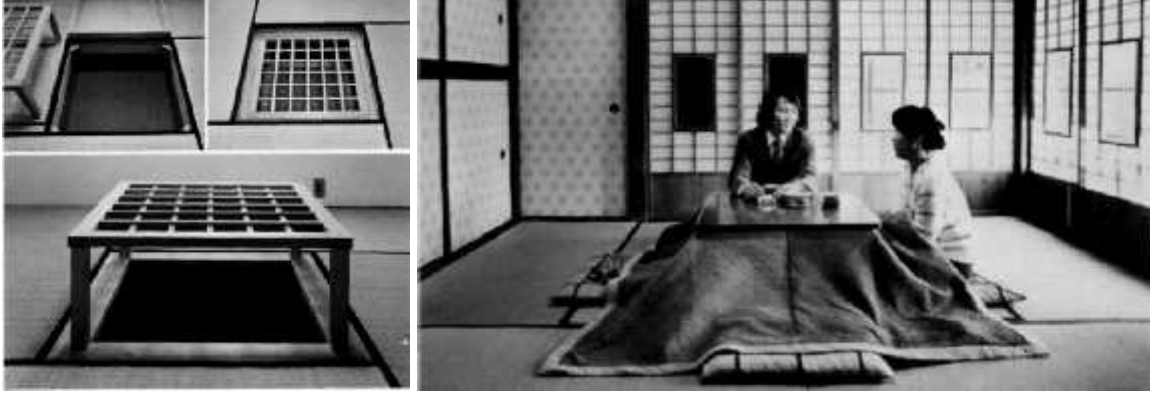
³⁷ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

³⁸ Elif Erdemir, 1993 “Culture-Space Relationship: Japanese Traditional Residential Interiors”, A Thesis Submitted to the Department of Interior Architecture and Environmental Design and the Institute of Fine Arts of Bilkent University in Partial Fulfilment of the Requirements for the Degree of Master of Fine Arts, Ankara, s: 54

ekil 7. Hori-gotatsu'nun zeminin nispeten dö eme seviyesine yükselmiş bir versiyonu; tel kafesin üzerine konan kül ate i korumaktadır³⁹

(http://www.daveahlman.net/Old_site/daveinjapan/arch/arch.htm)

ekil 8. Hori-gotatsu ve kullanımı⁴⁰

(http://www.daveahlman.net/Old_site/daveinjapan/arch/arch.htm)

17. yy'da Edo veya Tokugawa döneminde (1616-1868⁴¹ (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, "Japonya", cilt: 12, s: 6060)) gömme zemindeki ocak "irori'nin⁴² (Locher, 2013) zemin kotu, dö eme seviyesinin altında iken, mekândaki seviyesi yükseltilerek konfor özelli i Batı stilindeki bir masa gibi zemin üzerinde ve yer de i tirebilen portatif ve ta ınabilir özellik kazandı.⁴³ (Hanley, 1997: 61, 62) Geleneksel Japon evinde tatami'nin evlerde yaygınla masıyla kotatsu'nun günümüzdeki ta ınabilir kullanımı geli meye ba layınca ve hori-gotatsu biraz de i ti. Kare eklinde topra a kazılan irori'nin çevresindeki ah ap platform biraz de i erek, masanın altında bacakların sıcak kalması için ah ap platformun üstüne ilte serilir. Hori-gotatsu; hareketli kotatsu kavramından yola çıkarak geli tirilir. Irori'deki kömür ate i çömlek bir kap içine alınarak ta ınabilir hale geldi ve daha modern bir kullanımı olan "**oki-gotatsu**"ya dönü tü. Kömür ate inin toprak esaslı çömlek kap içine yerle tirilip ta ınabilmesi "**oki-gotatsu**"dur. Oki; yerle me, yerle tirme, ko; ate , tatsu; sıcak ayak anlamına gelir.⁴⁴ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) Bu kullanımda ta ınabilir

³⁹ http://www.daveahlman.net/Old_site/daveinjapan/arch/arch.htm

⁴⁰ <http://kyokaipartitions.tumblr.com/>

⁴¹ Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, "Japonya", cilt: 12, s: 6060

⁴² Mira Locher, 2013 "Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)", Tuttle Publishing

⁴³ Susan B. Hanley, 1997 "Everyday Things in Premodern Japan: The Hidden Legacy of Material Culture", University of California Press, s: 61, 62

⁴⁴ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

ısı kaynağının ayak sobası; anka'ya ve taınabilir mangal; "hibachi"ye⁴⁵ (Doi, 2014: 693) (Hanley, 1997: 61, 62) benzerli i dikkat çekicidir. Bu kullanımlardan etkilenilmi olabilece ini dü ündürür.

Oki-gotatsu'da ince, hafif bir bir futon üzerine konan masa tablasının üzerindeki "shitagake" denilen battaniyenin üzeri "kotatsu-gake" denilen ikinci bir a ır battaniye (futon) ile örtülerek masanın altındaki ısıtıcı yeri de ısıtır. (ekil 12, 13) Kotatsu-gake; genellikle dekoratiftir ve evin dekorasyonuna uyacak ekilde tasarlanır. Kotatsu'nun bu versiyonunun altında uyumak da mümkün olur, ancak yanlışlıkla da olsa ısıtma elemanlarına de me tehlikesine ba lı olarak yanık risklerine kar ı uzun süreli uyumaya uygun de ildir, ekerleme dedi imiz kısa süreli uyku için kullanılabilir; çocuklar ve evcil hayvanlar da kotatsu'nun altında uyuyabilir.⁴⁶ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) (Buckley, 2009: 267)

Japon tipi ısıtıcılar zaman içinde geli im göstermi tir.⁴⁷ (Robin D. Gill, 2004: 567) Ba langıçta ısı kaynağı olarak yakıt verimi yüksek olan kömür, ta kömürü, briket kömür kullanıldı.⁴⁸ (Hanley, 1997: 61, 62) 20.yy'ın ba larında kullanılan "mamentan" denilen briket⁴⁹; (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) yanma kokusunu bastırmak için deodorant eklenerek, 5 cm uzunlu unda, yakla ık 3 saat, 8 saat, 1 gün gibi uzun süre yanması için sıkı tırlarak preslenen bezelye biçiminde bir kömürdür.⁵⁰ (<http://ja.wikipedia.org/wiki/%E8%B1%86%E7%82%AD>) (ekil 9)

⁴⁵ Schun Doi, 2014 "The Naturalisation Process of the Japanese Loanwords Found in the Oxford English Dictionary", English Studies, Vol. 95, No. 6, s: 693 (674–699); Susan B. Hanley, 1997 "Everyday Things in Premodern Japan: The Hidden Legacy of Material Culture", University of California Press, s: 61, 62

⁴⁶ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>; Sandra Buckley, 2009 "The Encyclopedia of Contemporary Japanese Culture", Taylor & Francis, s: 267

⁴⁷ Robin D. Gill, 2004 "Topsy-turvy 1585", Paraverse Press, s: 567

⁴⁸ Susan B. Hanley, 1997 "Everyday Things in Premodern Japan: The Hidden Legacy of Material Culture", University of California Press, s: 61, 62

⁴⁹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁵⁰ <http://ja.wikipedia.org/wiki/%E8%B1%86%E7%82%AD>

ekil 9. Kalorisi artırılarak preslenmi ⁵¹

(<http://ja.wikipedia.org/wiki/%E8%B1%86%E7%82%AD>) briket kömür “mametan”⁵²

(<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>)

20. yy ortasında kömürün yerini elektri in almaya ba lamasıyla kotatsu'nun altındaki ta ınabilir çömlek kabın yerini elektrikli ısıtıcı aldı. Oki-gotatsu'nun kömürlü ve elektrikli iki versiyonu ortaya çıktı ve masa tablasının altına monte edilen elektrikli ısıtıcının aldığı modern türü ortaya çıktı. Böylece elektrikle ısıtılan kotatsu tümüyle ta ınabilir ve mobil hale geldi. Günümüzde halen kı n evlerde kullanılan yaygın bir kullanımdır.⁵³ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) (ekil 10)

ekil 10. Elektrikli “oki-gotatsu”da masa tablasının altına monte edilmi elektrikli ısıtıcı⁵⁴

(<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>)

21. yy'da kotatsu'nun ah ap çerçevesine takılıp çıkarılabilen elektrikli ısıtıcı plastik veya di er malzemelerden de yapılabilmektedir.⁵⁵ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>)

Günümüz kotatsu kullanımında ise, ısı kayna ı masanın üst tablasının alt yüzeyine tespit edilen lamba ısıtıcı ile sa lanmaktadır.⁵⁶ (Kaylor ve Kaylor, 2007: 71) (ekil 11)

⁵¹ <http://ja.wikipedia.org/wiki/%E8%B1%86%E7%82%AD>

⁵² <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁵³ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁵⁴ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁵⁵ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁵⁶ Kaylor, L. Kaylor, P. (2007) Unto a Land That I Will Show You, Xulon Press, s: 71

ekil 11. Günümüzde kullanılan lamba ısıtıcılı kotatsunun görünümü⁵⁷ (<https://www.jappleng.com/culture/articles/jp-culture/406/what-is-the-kotatsu-and-horigotatsu>)

Japon evinde kışın ısıtıcı olarak kullanılan “**kotatsu**” yaz aylarında üstündeki battaniyenin kaldırılmasıyla normal masa olarak kullanılır⁵⁸ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) (ekil 12) veya “chabudai” denilen yüksekliği **15-30 cm** arasında değişen kısa bacaklı masa ile yerden oturulur. (ekil 13) Bu masanın bacakları katlanabilir olduğundan taşınabilir ve depolanabilir. Chabudai; kışın masanın altında bir ısıtıcı ile donatılmış olan “kotatsu” ile yerden oturulur.⁵⁹ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Chabudai>)

⁵⁷ <https://www.jappleng.com/culture/articles/jp-culture/406/what-is-the-kotatsu-and-horigotatsu>

⁵⁸ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁵⁹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Chabudai>

ekil 12. “Kotatsu”nun altındaki ısıtıcı kaldırılarak yazın kullanılabilir⁶⁰ (Auzias ve Labourdette, 2013: 578)

ekil 13. “Chabudai”⁶¹ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Chabudai>)

BULGULAR ve YORUMLAR

Kotatsu, geleneksel bir kullanımın iyileştirilerek geliştirilmesi yoluyla güncellenerek geliştirilen bir kullanımdır.

Kotatsu; geleneksel Japon evinde pişirme ve ısıtma amacıyla kullanılan Japon ocağı irori’den doğarak günümüzde halen kullanılan ve zamanın teknik ve teknolojik değişikliklerine ve güncel ihtiyaçlara uyum sağlamak biçiminde güncellenerek günümüz ihtiyaçlarına halen cevap verebilen bir iç mekân mobilyası olmuştur.

Çalışmada izlenen yöntem; kotatsuyu tarihi süreç içindeki gelişimi üzerinden ele alınarak incelenmesi şeklindedir. Bu süreç içinde geliştirimin izlendiği dönemler;

1-11. yy, Heian dönemi (MS 79-1185)

8. yy, Nara dönemi (MS 710-745 ⁶² (https://en.wikipedia.org/wiki/Nara_period))

14. yy, Muromachi dönemi (1336-1573 ⁶³

(https://en.wikipedia.org/wiki/Muromachi_period))

⁶⁰ Auzias, D. Labourdette, J. P. (2013) “Japon 2013-2014 Petit Futé”, Petit Futé, s: 578

⁶¹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Chabudai>

⁶² https://en.wikipedia.org/wiki/Nara_period (14.03. 2017)

⁶³ https://en.wikipedia.org/wiki/Muromachi_period (14.03. 2017)

17. yy, Edo veya Tokugawa dönemi (1616-1868⁶⁴ (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “Japonya”, cilt: 12, s: 6060))
eklinde ortaya çıkmı tır.

Heian ve Nara dönemleri; kotatsu'nun geli im sürecine girmeden önceki ısıtma formu; el ve ayakların ısıtılması eklinde “hibachi” ve “anka” dönemidir.

Muromachi döneminde; kotatsu'nun ba langıç evresi ya da ortaya çıkı dönemi diyebiliriz. rori'nin etrafındaki pi irme eyleminin ihtiyacı olarak oturma eyleminin de bir oturma platformunun ekillenmeye ba lamasıyla kotatsu'nun ortaya çıkmaya ba ladı ı görülür.

Edo veya Tokugawa döneminde; hori-gotatsu ve oki-gotatsu kullanımları geli tirilmi tir. Isı kayna ının ve masanın yeri sabit olan kullanımı; hori-gotatsu ile ısı kayna ının ve masanın ta nabilir özellik kazandı ı oki-gotatsu kullanımları geli mi tir. Hori-gotatsu'nun ısı kayna ı kömür olmu tur, ardından gelen geli tirilmi kullanımı olan oki-gotatsu'da önce kömürlü, sonra sıkı tırlı briket kömürlü ve günümüze yakla tıkça elektrikli ve günümüzde lamba ısıtıcılı kullanımları görülür.

20. ve 21. yy kotatsu'nun yeni fikirlerle ısı kayna ı ve masa ile ilgili yenilik ve geli melerin hızlı ve çe itlilik kazandı ı patent ba vurularıyla günümüzde de devam etti i döneme girilmi tir. Kotatsu'nun geli im süreci günümüzde de birçok patent ba vurusundaki yeniliklerle ve iyile tirmelerle devam etmektedir.

Kotatsu tarihsel geli im süreci içinde, yer düzleminden a a ıda bulunan geleneksel ocak “irori”den ba layarak oca ın etrafında ekillenen oturma ve ısınma i levlerini önce zemindeki kotu aynı kalarak etrafında oturma eklinde, sonra zemindeki kot farkını dö eme seviyesine yükselterek yerde ba da kurarak oturulan masa kullanımı biçiminde, son olarak da masanın bünyesine monte edilen ısıtıcılı masa kullanımı eklinde ta nabilir özellik kazanmı tır. (ekil 14)

---

⁶⁴ Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “Japonya”, cilt: 12, s: 6060

ekil 14. Geleneksel Japon oca ı irori'nin masa kullanımıyla ekillenerek kotatsu'ya dönü ümü⁶⁵ (<http://kyokaipartitions.tumblr.com/>) (Nergiz, 2005: 104)

TARTI MA / SONUÇ ve ÖNER LER

Kotatsu, kayna mı gelenekselden alarak günün artlarına uyumu sa lanarak ve geli tirilerek günümüze ula mı bir mobilya tasarımıdır. Kotatsu; günümüzde kaybolan geleneksel kullanımların güncellenmesi, korunması, sürdürülebilirli inin sa lanması konularında, kaybolan geleneksel kullanımların yeniden gözden geçirilmesi gerekti ini hatırlatan özellikle restorasyon uygulamalarında gelenekselin tümüyle kaldırılıp yerine tamamen modern kullanımların konması noktasındaki yakla ımların yeniden gözden geçirilmesi gerekti ini dü üdüren bir örnektir.

Japonya geleneklerine ba lılı ı ile bilinen bir ülkedir. Aynı zamanda teknik ve teknolojik birçok fikrin ve bulu un da kayna ıdır.

Bu ba lamda geleneksel kullanımın günün artlarına uyum sa layarak geli tirilmesi konusunda Japonya ve Japonya'dan bir örnek olarak kotatsu incelenmi tir.

Geleneksel Japon evinin, geleneksel Türk evine benzerli i bilinmektedir. Bu ba lamda ülkemizde kaybolan geleneksel kullanımların güncellenmesi, güne uyarlanması ve iyile tirilerek geli tirilmesi konusunda Japonya'nın yakla ımı ve bu ba lamda kotatsu'nun izledi i geli im süreci ülkemiz için örnek alınabilir. Kotatsu'nun iyile tirilerek geli tirilmesi yakla ımı; gelenekselin korunması ve sürdürülebilirli inin sa lanması konularında, ülkemiz için de örnek alınabilir bir yakla ımdır.

KAYNAKLAR

⁶⁵ <http://kyokaipartitions.tumblr.com/> Fatma Nergiz, 2005 "Minimalist Mekanların Tasarım özellikleri ve Görsel Niteliklerinin Mimarlı ın Bazı Temel Ö eleri Aracılı ıyla Konut Tipolojisi Kapsamında ncelenmesi", Y. Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programı, stanbul, s: 104

Auzias, D. Labourdette, J. P. (2013) “Japon 2013-2014 Petit Futé”, Petit Futé, s: 578

Buckley, S. “The Encyclopedia of Contemporary Japanese Culture”, Taylor & Francis, s: 267, 2009

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “japon”, cilt: 12, s: 6056

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “Japonya”, cilt: 12, s: 6060

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “Japonya”, cilt: 12, s: 6060

Dodd, J., Richmond. S. “The Rough Guide to Japan“, Rough Guides, s: 40, 2001

Doi, S. “The Naturalisation Process of the Japanese Loanwords Found in the Oxford English Dictionary”, English Studies, Vol. 95, No. 6, s: 693 (674–699), 2014

Eczacıba ı Sanat Ansiklopedisi, “Ocak”, yem yayınları, cilt: 3, ISBN: 975-7438-51-0 (Takım), 975-7438-54-5 (3.cilt), s: 1360

Erdemir, E. “Culture-Space Relationship: Japanese Traditional Residential Interiors”, A Thesis Submitted to the Department of Interior Architecture and Environmental Design and the Institute of Fine Arts of Bilkent University in Partial Fulfilment of the Requirements for the Degree of Master of Fine Arts, Ankara, s: 54, 1993

Gill, R. D. “Topsy-turvy 1585”, Paraverse Press, s: 567, 2004

Güvenç, B. “Japon Kültürü”, Boyut Yayıncılık, stanbul, ISBN: 978-975-23-0727-8, s: 50, 2010

Hanley, S. B. “Everyday Things in Premodern Japan: The Hidden Legacy of Material Culture”, University of California Press, s: 61, 62, 1997

<http://en.wikipedia.org/wiki/Chabudai> (14.03. 2017)

http://en.wikipedia.org/wiki/Foot_stove (14.03. 2017)

<http://en.wikipedia.org/wiki/Hibachi> (14.03. 2017)

<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu> (14.03. 2017)

https://en.wikipedia.org/wiki/Muromachi_period (14.03. 2017)

https://en.wikipedia.org/wiki/Nara_period (14.03. 2017)

<http://ja.wikipedia.org/wiki/%E8%B1%86%E7%82%AD> (14.03. 2017)

<http://kyokaipartitions.tumblr.com/> (14.03. 2017)

http://www.daveahlman.net/Old_site/daveinjapan/arch/arch.htm (14.03. 2017)

<https://www.jappleng.com/culture/articles/jp-culture/406/what-is-the-kotatsu-and-horigotatsu>

Kaylor, L. Kaylor, P. Unto a Land That I Will Show You, Xulon Press, s: 71, 2007

Lee Hee-Soo, C. Tdv slam Ansiklopedisi, “Japonya”, cilt: 23, s: 570

Locher, M. “Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)”, Tuttle Publishing, s: ,2013

Matsushika, S. “Comparative Study of the Structure of Traditional Timber Housing in Turkey and Japan”, A Thesis Submitted to the Graduate School of Natural and Applied Sciences of the Middle East Technical University, In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Science in Building Science in the Department of Architecture, s: 25, 2004

McMillan, C. J. “The Japanese Industrial System”, Walter de Gruyter, ISBN 3-11-015087-5, Berlin, s: 3, 1996

Nergiz, F. “Minimalist Mekanların Tasarım özellikleri ve Görsel Niteliklerinin Mimarlı ın Bazı Temel Ö eleri Aracılı ıyla Konut Tipolojisi Kapsamında ncelenmesi”, Y. Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programı, stanbul, s: 104, 2005

Nesbitt, M. “Japanese Ancestral Practices: A Contextualized Teaching Tool on the Afterlife in the Local Church (Hibachi Theology)”, A Thesis Submitted for the degree of Master of Theology at the South African Theological Seminary, s: 128, 2007

Ohnuki-Tierney, E. “Rice as Self: Japanese Identities through Time”, Princeton University Press, s: 65, 1994

Parramore, L., Gong, C. “Japan Home: Inspirational Design Ideas (Google e-Kitap)”, Tuttle Publishing 2012

Yünkül, A. “Elazı Evleri”, Y.Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü slam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Türk- slam Sanatları Tarihi Bilim Dalı, Elazı , s: 5, 2005